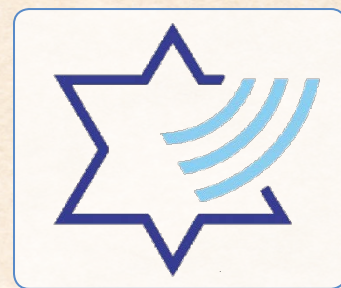

עיתון זגלמביה זאגלעמביער צייטונג

גיליון מס' 42 ניסן תשע"ח - אפריל 2018
Zagłębie (Zaglembie) Newsletter April 2018

ארגון עולמי של יוצאי זגלמביה
Zagłębie World Organization
www.zaglembie.org
admin@zaglembie.org

14 באפריל 1988 - הסרת הלוט

Będzin
Sosnowiec
Dąbrowa Gornicza
Zawiercie
Czeladź
Sławków
Wolbrom
Chrzanów
Dańdówka
Gołonóg
Grodziec
Kazimierz
Klimontów
Ksawera
Kromołów
Łagisza
Maczki
Milowice
Modrzejów
Niemce
Niwka
Olkusz
Oświęcim
Piaski
Porąbka
Siewierz
Strzemieszyce
Trzebinia
Wojkowice
Zagórze
Ząbkowice

יוצאי קהילות זגלמביה

שוב עומדים אנו בפתחו של חג הפסח הבא עלינו לטובה. במחצית השנה שחלפה מאז ראש השנה חגגנו את חנוכה, בנשף השנתי באולם "מנהטן" וציינו את ט"ו בשבט במפגש בין דורי באתר ההנצחה במבוא מודיעים, אשר כלל גם נטיעות ביער קדושי זגלמביה.

בשנה זו, שנת ה-70 למדינת ישראל נציין, אנחנו כארגון, שני אירועים רבי משמעות העוסקים בהנצחת השואה ומניעת הכחשתה.

האירוע האחד הוא בעצרת השנתית ביום השואה אשר תעמוד בסימן 30 שנה להקמת אתר ההנצחה במבוא מודיעים, דבר שיודגש במהלך העצרת.

האירוע האחר הוא ארגון "מסע זכרון" לזגלמביה בו אמורים להשתתף כ-200 יוצאי קהילות זגלמביה מאוסטרליה, אירופה ארה"ב קנדה וישראל, ב"מצעד הזיכרון" ממקום השילוח

("אומשלאגפלאצ") בסוסנוביץ ובנדין לתחנות הרכבת באותן ערים. מצעדים אלה יתקיימו בימים 1 ו-2 באוגוסט בסיוע הרשויות המקומיות ובהשתתפות תושבים מקומיים.

רשמים משני אירועים אלה נביא לכם בעלון הבא שיתפרסם לקראת ראש השנה.

אנחנו מצפים להשתתפותכם בעצרת יום השואה בה נכבד את זכרון הנספים ונוקיר את אלה שטרחו ועמלו בהקמת האתר, שיהיה המרכז בו נזכור את יקירי משפחותינו שנספו בשואה ונקודת המוצא להמשכיות של יהדות זגלמביה.

מאחל לכולנו ובפרט לבני הדור הראשון אשר עדיין עמנו בריאות ואריכות ימים.

בברכת חג שמח וכלל,
דב פניני,

יו"ר ארגון קהילות זגלמביה

זיכרון להולכים

ראשי משפחתנו אברהם-מאיר ואיטה-ציפורה היידה ז"ל

באוגוסט 1944 הובל ב'רכבות המוות' מאושוויץ לוארשה, ומשם למחנה הריכוז 'דכאו', בו שהה עד לשחרור במאי 1945. עם חבריו מדכאו בגרעין 'גורדוניה', העפיל לארץ ישראל בעלייה ב' הבלתי לגאלית באוניית ההגנה 'סאן פטר א' שהגיעה לחוף שפיים. קיבוץ 'גליל ים' קלט אותם. כאן התנסה בחקלאות, וחווה תרבות וזמר ישראליים. שנה לאחר מכן עבר עם חבריו לתל-אביב, העיר בה חי עם אשתו איטה 70 שנה עד לפטירתו. ב-1947 גוייס ל'הגנה' ונלחם כשנתיים במלחמת השחרור בהגנה על תל-אביב מערביי יפו, בחזית הצפון בעכו, חולתא ומטולה. השתתף בחמש מלחמות ישראל כולל מלחמת יום הכיפורים, כשהוא כבר בן 52. עבד חצי יובל שנים כטכנאי בחברת התעופה 'אל על'. אהב את המלאכה ושנא את הבטלה, דיבר מעט ושנא את המחלוקת.

איטה-ציפורה (י'ה) היידה, בת-דודתו של אברהם, נולדה ב-1923 בדומברובה-גורניצה שבזגלמביה. קיבלה חינוך יסודי כללי בבית ספר פולני ואחר הצהריים בבית ספר יהודי של 'בית יעקב' (שרה שנירר). פקדה תנועות נוער של 'בית יעקב' - 'שושנה' ו'בתיה'. למדה אומנות התפירה ובה הצטיינה עד לימייה האחרונים.

בתחילת פברואר 1942 גויסה בטרנספר הראשון של בנות העיר למחנה עבודה במפעלי גרוס-רוזן שבגרניברג-שלזיה. עבדה בכפיה במפעל לטווית חוטים (Deutsche (DWM Wolle Manufacture, 14 שעות בכל משמרת במשך 3 שנים. בפברואר 1945, פינו הגרמנים את המחנה והציעו כאלף נשים בצעדת המוות מגרינברג לכיוון וולארי שבצ'כיה. איטה שרדה 650 ק"מ בהליכה במשך שלושה חודשי חורף. שבוע לפני נטישת הנאצים את הצעדה, בתושיה של רגע, הצליחה לקפוץ ליער הצ'כי כשכדורים שורקים מסביבה מכל עבה. היא המציאה לעצמה זהות פולנית בדויה בעיירה צ'כית עד להצטרפותה למחנות העקורים שבקלאטוב צ'כיה ובלנדסברג שבגרמניה. עלתה ב-1946 באוניית המעפילים הבלתי לגאלית "לטרון", שנהדפה בחיפה ע"י הבריטים למחנה המעפילים שבקפריסין. לאחר חצי שנה הגיעה לעתלית, והחלה במסע הקשה של הקמת בית משואה לתקומה.

איטה היתה להבה של אהבת חיים. עד יומה האחרון היא נשארה פעילה ואצילית, מנווטת את כל בני משפחתה. ב-2015 זכתה להדליק משואה בטקס יום הזיכרון לשואה ביער זגלמביה שבמודיעין. קורות חייה המרתקים מתועדים במפעל יד שרה - 'איטה היידה - סיפור חיים', 2017. בסוף ימיה נעתרה להצטלם לארכיון 'יד ושם'. הראיון הועלה ביוטיוב - 'איטה היידה'.

אברהם ואיטה זכו לזוגיות מושלמת של נאמנות לאורך 68 שנים. הם העניקו החינוך הטוב ביותר לבנותיהם שרה גולדריין ואריאלה אנגל. אהובים על 7 נכדיהם: אושרית, שי, ריקי, צביקי, יוסי, שרהלה, רותי, ו-22 ניניהם.

אברהם עלה למרומים בכ"ו בחשוון תשע"ז 27.11.2016. איטה בד' באב תשע"ז 27.7.2017. יהי זכרם ברוך.

אברהם היידה, אוד מוצל מאש, היחיד שניצול מכל בית הוריו. נולד ב-1921 בעיר בנדן שבזגלמביה, שבה התפתחה קהילה יהודית מראשית המאה ה-18. מתברר עתה כי משפחת היידה היתה בין המשפחות היהודיות הראשונות שהתיישבו בבנדן. אברהם הוא דור חמישי בה: אברהם-מאיר בן לייבוש (1886) ושרה-ליבה יוסקוביץ, בן אברהם-מאיר (1828) וברכה שטיינפלד, בן הרש-דוד (1796) וחנה שנצה, בן יעקב וסלקה קוקוטק.

בגיל בר-מצווה נרתם לסייע בכלכלת הבית, ולמד נגרות אצל אחיו הגדול צינא. עם כיבוש בנדן עבד בגטו בנדן במפעל גרמני והוא שהקנה לבני משפחתו הזכות להשאר בגטו עד ל'יודן ריין' הסופי באוגוסט 1943. הגרמנים פינו הגברים תחילה למחנה ההשמדה באושוויץ ורק אחרי כן פינו את הנשים. אברהם, שכבר הגיע לאושוויץ ראה את אמו ואחיותיו בשיירה הנכנסת, אבל ידיו היו כבולות להושיען. רגע זה נחקק בזכרונו, והעיק עליו כל חייו. אוזלת יד זו בלטה במיוחד לאור המעשה הנועז שעשה שנה קודם לכן ב'יום הפונקט הגדול', ה-12 באוגוסט 1942, כאשר הוציא את אביו ממגרש האיסוף והבריח אותו הביתה דרך גגות הבתים.

בהגיעו לאושוויץ יצא כרוז והכריז כי כל מי שהוא נגר יצא מהשורה. אברהם, בהחלטה נועזת יצא ובכך נצלו חייו. לעומת זאת אחיו הבוגר צינא הי"ד היסס והוכנס למשרפות. אברהם עבד בעבודת כפייה בתחזוקת מחנה ההשמדה. באותו זמן נפל עליו בול עץ ושבר את רגלו. פיג'מה מנייר גס אדומה כבר המתינה ליד מיטתו כמי שיוכל לשריפה. למזלו הגיע אחראי גרמני שהורה להעבירו למרפאה למנוחה לשלושה שבועות.

ההלשנה ההיא, הצילה את חייה של אמי. אחיה לעומת זאת - פנחס בלומנפלד - נשאר בפולין, ולא שרד את הזוועות באושוויץ. בן 31 היה.

כשעלתה ארצה לישראל, לתל אביב, נישאה אמי ובנתה את חיה.

כשפרצה מלחמת העולם השנייה, שמעה אמי ברדיו כמו רבים אחרים, על הזוועות ההם.

עוד ב-1941 שלח אחיה פנחס בדרך לא דרך מכתבים ארצה. זה הפיח בליבה תקווה שאולי הוא בחיים, ונמלט לרוסיה יחד עם בן דוד יוז' שהיה קומוניסט, ולכן שערי ברית המועצות נפתחו בפניו.

ב-1945 הגיעו ארצה

הראשונים מבין ניצולי השואה, והגיעו גם פינק - בן דודה של אמי ופלה רעייתו.

כמה שאמא רצתה לשמוע חדשות טובות על אחיה פנחס. הפגישה בין אמי לבין פינק ופלה, נערכה בנוכחות אחי חגי שהיה אז בן 9 בלבד, על המדרכה ברחוב הרצל בתל אביב.

אמי חשה בליבה, שהבשורות רעות ולכן רצתה לשמוע את החדשות שלא בנוכחות אנשים. היא החזיקה ולפתה חזק את ידו של אחי חגי בן ה-9. פינק בן דודה, הניד את ראשו לשלילה. אמה הבינה הכל, שאחיה לא שרד את אושוויץ.

מאז אסור היה בבית להזכיר את השואה, והשם פנחס לעולם לא הוזכר עוד. ואם הוזכר, הייתה זעקת כאב פורצת בבית. כך מספר אחי חגי, שכן אני עוד לא נולדתי אז. עברו שנים רבות ואני חיה לאור הזכרונות והערכים שהנחילה לי אימי ומעבירה זאת לילדי ונכדי. אמי זכתה כאמור ל-2 ילדים, לנכדים ונכדות. אחת הנכדות - דורית וייסמן, בתי - היא דור 3 לשואה.

בפרבר קטן טבול בירק, שסביבו יערות רבים - בפולין - סוסנוביץ, גרה לה משפחת בלומנפלד:

סבי חיים, סבתי גניה, אמא פרומה, ודודי (אח של אמי) פנחס.

אני מירי ניר הבת והנכדה. הגינה היא דורית וייסמן.

מונז'וב - זו שמה של העיירה בה גרו. זהו סיפור בריחתה המיוחד ויוצא הדופן של אמי מפולין לישראל.

כמורה בפולין לימדה אמי תלמידים רבים בבית ספר שבו למדו יהודים ונוצרים כאחד.

הצלחתה כמורה הייתה לשם דבה, ועקב כך ביקשו לקדמה בתפקידה זה. הקנאה וצרות העין - פנים רבות להן.

וכך באחד הימים הואשמה שירקה

והשמיטה את תמונת הנשר שעל הדגל הפולני.

המלשנה הייתה מורה אחרת יהודיה שחשקה בתפקידה של אמי. כמוכן שלא היו דברים מעולם.

היהודים אנשי העיירה האמינו לאמי אך הפולנים הנוצרים רדפו אותה ואיימו להרגה.

עו"ד יהודי נודע, הציע את שירותיו לאמי. כשהבין את גודל הבעיה, הציע לאמי לברוח ולעזוב את פולין מיד וכך עשתה - נפרדה מהוריה ואחיה, ולא ידעה שלעולם לא תראה אותם שוב.

אותה אישה יהודייה, המלשנה, נספתה באושוויץ יחד עם בעלה ושני ילדיה.

כאמור הודות לאירוע זה, ניצלה אמי וזאת אולי ההוכחה שבחיים גם מקרים שנראים ברגע מסויים קשים, יכולים להתגלגל לטובה.

אי אפשר היה שלא לחוש את הפסטורליות והירוק, את ריח העצים (היערות שסבתא סיפרה עליהם לאמא) ויחד עם זאת את הדם שנשפך והזוועות שנמצאים באדמה, באוויר, בשקט ובדממה.

חזרתי מהנסיעה אחרת. ואני יודעת בליבי שאין מקום עבורי מלבד ישראל. הסבים והסבתות שלי חרפו נפשם בכדי לעלות לישראל בחיים וזו הייתה משאת ליבם. כמו צוואה שהשאירו. בזכותם אימי נולדה, אני נולדתי ונולדו ילדי.

"דע מאיפה באת ולאן אתה הולך" - רק אם תדע מאיפה באת ומהם שורשיך, אז תדע לאן אתה הולך ומהי דרכך.

אני מקדישה מילים אלו לזכרם.

"שתלתם ניגונים בי אימי ואבי

ניגונים מזמורים שכוחים

גרעינים גרעינים נשאים לבבי

עתה הם עולים וצומחים

עתה הם שולחים אורות בדמי

שורשיהם בעורקי שלובים

ניגוניך אבי ושיריך אימי.

בדופקי נעורים ושבים."

מאז ומתמיד השואה הייתה ברקע בבית שגדלתי בו. כבר מהשם שלי זורית הבנתי את המשמעות מדור לדור, כי זורית היא שרשרת זורית-דורות וחיפשתי את המדור לדור שלי.

התחלתי לחקור את שורשי ודרך חיפושם באינטרנט, הגעתי לאתר של יהדות זגלמביה-סוסנוביץ משם באה סבתי.

בדיעבד הסתבר שסבתי הייתה מבין מקימות הארגון והארגון נמצא בדיוק מאחורי הבית שהיה של סבא וסבתא שלי ברחוב מאפו בתל אביב.

כיום הגעתי בערך לשנת 1790 - כמעט 300 שנה אחורה וידועים לי השמות של סבא וסבתא רבה רבה רבה שלי.

עם כל הפרטים הנ"ל ומעט הפרטים שהיו ידועים לנו מסבתי פרומה, יצאנו בספטמבר האחרון: אמא, אני ועידו בני בשנת הבר מצווה שלו - שלושה דורות, לטיול שורשים בפולין בחבל זגלמביה. בתקווה גדולה לראות את הבית של סבתא ולמצוא את הקברים של סבא וסבתא רבה שלי מצד אימי: חיים ברק וגננדלה-גניה בלומנפלד.

לצערנו מצאנו בתי קברות בסוסנוביץ ומונגיוב (עיירת מגוריה של סבתי פרומה), מוזנחים, מצבות שבורות, עשבים גבוהים, קברים שרופים ושחורים, מראה לא נעים בכלל. לקברים של הסבים שלה לא היה כל זכר. צעדנו לאורך הרחוב של סבתי,

האתר להנצחת קהילות זגלמביה מציין 30 שנה להווסדו

ב-”רחבת הקהילות החרבות”, ניתן להתרשם מאבני הזכרון הנושאות שמותם של קהילות שהיו ואינן. קהילות ממחוז זגלמביה. למרגלות אבני זכרון אלו מניחים תלמידי ביה”ס זרי פרחים ביום השואה.

באתר - מרתף הנצחה. לוחות הנצחה שחורים המנציחים את שמות הנספים בשואה.

בכל שנה לקראת יום השואה מתבצעת חריתה ותוספת שמות להנצחה.

בשנה זו נגיע לכדי 5300 שמות נספים מונצחים. שמות של נספים אשר אין להם מקום קבר.

במרכז מרתף הנצחה - חלון זכוכית ובו קבוע העתק גויל של ספר תורה.

גויל זה שרד את שריפת בית הכנסת הגדול של העיר בנדין. באתר הנצחות נוספות, זכר למכתב אחרון של המחתרת אשר פעלה בגטו בנדין.

הנצחת ארבע נשים שהבריחו חומר נפץ בפיצוץ הקרמטוריום באושוויץ.

הנצחת ”חיילי נצר אחרון” - ניצולי שואה שעלו לארץ בגפם, אבדו את משפחתם הגרעינית ונפלו במערכות ישראל מבלי שעלה בידם להקים משפחה.

באתר הנצחה, רחבת דשא גדולה ואמפי, שם מקיים הארגון טכס ט”ו בשבט מדי שנה, משתתפים בו בעיקר בני הדור הרביעי העוסקים בנטיעות בתום הטכס.

השנה, עבר אתר הנצחה שיפוץ כללי מעין מתיחת פנים. חוזקו לוחות הנצחה ועברו מירוק בחומרים מתקדמים. הוחלפו מתלי ומחזיקי הזרים כמו כן נקבע סמליל (לוגו) של הארגון על קיר מרתף הנצחה.

השנה יקיים ארגון זגלמביה עצרת זכרון לשואה ולגבורה בסימן ובציון 30 שנה להקמת אתר הנצחה. חברי הארגון ברחבי הארץ מוזמנים להשתתף בטכס ולחלוק כבוד לנספים.

השנה, ביום הזכרון לשואה ולגבורה, נציין 30 שנה לחנוכת אתר הנצחה לקהילות זגלמביה.

במרכז אתר הנצחה, נצבות אותיות פלדה ענקיות המצוות זכור.

אותיות אלו נצפו למרחוק לפני 30 שנה ונראו עד הכביש הראשי. כביש 443 בדרך העולה לירושלים. לפני כ-32 שנים פנו ראשי ארגון זגלמביה ל-ק.ק.ל. ובקשו חלקת קרקע אשר תקבע כ-”אתר הנצחה לקהילות זגלמביה”.

בתחילת הדרך נטעו עשרת אלפים עצים ונקבע השם ”יער זגלמביה”.

ראשי הארגון נרתמו למשימה והתרימו את חברי הארגון בארץ ובתפוצות, כספים שישמשו להקמת אתר הנצחה. נקבע הסכם אחזקה עם ה-ק.ק.ל. ונחתם בנוכחות יו”ר (דאז) מר ריבלין, מר אברהם גרין ומר איזי גרינגרס. הסכם ל-99 שנים.

אל מלאכת תכנון האתר והקמתו, נרתמו שני חברי הארגון - מתכנני ומהנדסי נוף. הגב’ מרילה פדר ומר דב חוף ז”ל.

בכניסה לאתר הנצחה נצבים שני קירות, עליהם חרותים שמות התורמים להקמת האתר ואחזקתו. שמות מהארץ ומהתפוצות בסיווג ובחלוקה של רמות התרומה שכל אחד תרם.

בהמשך ניצב קיר, עליו מפת המחוז (בפולין) כפי שהיתה קיימת לפני מלחמת העולם.

מפה זו הוכנה ע”י יהודה נשרי ז”ל שנפטר זמן קצר לאחר סיום מלאכת הכנת המפה.

למרגלות קיר זה, מפת הגטאות הגדולים בנדין וסוסנוביץ.

ברחבה הגדולה באתר, הננו מקיימים מדי שנה, טכס התייחדות ביום הזכרון לשואה ולגבורה. לטכס זה מוזמנים חברי הארגון, אורחים מהארץ ומחו”ל, נציגי צה”ל ומשטרה, שגרירות פולין, מורים ותלמידי ביה”ס. אישיות מרכזית שר/ח”כ או אישיות ממלכתית/צבורית. הטכס נושא אופי של זכרון הארועים במלחמת העולם וזכרון הנספים בתקופת השואה.

הסבר על "יזכור" לחסידי אומות העולם

רני יגר / תשע"ח, 2018

הצרים מלהכיל את מרחב השאלות והמשמעויות שהשוואה מעלה. ובכל זאת - קיומם מעיד שאנחנו זקוקים להם בדיוק משום שבהם מתקיימת אחדות, ולו לרגע, של זמן, מקום ומשמעות. בהם אנחנו ממשמעים לעצמנו ולילדינו באופן תמציתי את המסרים מן השואה ברגע נתון. משום כך חשוב כל-כך שבתוך קפסולת המסר הזו יהיה מקום גם לאנשים שעשו את הטוב תוך סיכון עצמי בתוך מציאות בלתי אפשרית של רוע.

זאת ועוד, ברבים מנוסחי "היזכור" לשואה מוזכרים לא רק הקורבנות אלא גם הרוצחים ("משתפי הפעולה מכל העמים וכו"). הכרחי להזכיר בהקשר זה את חסידי אומות העולם. זוהי חובה מכל בחינה: מוסרית, חינוכית ותרבותית שלא רק הקורבנות והרוצחים יעמדו בתודעתנו אלא מול אלה אלא גם אותם יחידים סגולה שנחלצו לעזרת הנרדפים.

בסוף הנוסח המוצע מצוטט פסוק ממשלי "צדיק יסוד עולם". עצם מעשיהם של חסידי אומות העולם בהצלת בני אדם הוא זכרונם הגדול אך מעבר לפרטים שניצלו יש במעשיהם גם אפשרות של תיקון נוסף. רבות נכתב ונאמר על השבר ששברה השואה בכל התחומים של חיי האדם - בדת, בפוליטיקה, בפילוסופיה, באמנות. במושג התרבות עצמו. יחידים אלה שנחלצו לעזרת הנרדפים מהוים פתח של תקווה שלמרות הכל יש באפשרותם של יחידים וקבוצות להבקיע עם הטוב את חומת הרע. "יזכור" לחסידי אומות העולם מבטא את התביעה לזכור את האפשרות הזו ואת החובות האישיות הנגזרות ממנה.

אני מקווה שבכל פעם שיאמר ה"יזכור" יחזרו אנשים אלה ומעשיהם להיות חלק מחיינו. בכך יש מקצת ממילוי חובתנו כלפיהם ומשיכת המופת שלהם מן העבר אל תוך ההווה והעתיד.

Remember, People of Israel, the Righteous Gentiles, who have placed their own lives in danger for the sake of our persecuted and tortured brothers and sisters during the Shoah, 1939-1945, and who were as shining stars in the overwhelming darkness of evil.

Those who spoke out at a time of silence, Those who offered sanctuary and a lease on life in the eye of the murderous storm, Those who upheld those who were falling and extended a helping hand, food and clothing.

Who answered the cry of men, women and children:
Men and women, workers of the land and city-dwellers
Of humble standing and of high rank, People of faith and conscience.

In the very valley of the shadow of death, these men and women stood by our people, and from the fiery inferno they saved the few and the many.

And where there were no humans, they were human.
Remember, People of Israel, their grandness of spirit, their heroism and their pure hearts. May God bind their souls in the bundle of life, and may it come to pass as it was written: "As the whirlwind passes, so is the wicked no more: but the righteous is an everlasting foundation" (Proverbs 10, 25).

Rani Jaeger, 2014

Translation: Yaron Ben-Ami (2016)

אמי נולדה בסופיה, בולגריה בשנת 1943. הרכבות עמדו מוכנות בתחנות הרכבת של עריה הראשיות של בולגריה מחכות להוביל את 50,000 היהודים הבולגרים למחנות ההשמדה. פקודת הגירוש יצאה. קואליציה יוצאת דופן של אנשי דת, אינטלקטואלים ופוליטיקאים ואי שיתוף פעולה נרחב מצד האוכלוסיה הבולגרית מנעו ברגע האחרון את הגורל הטראגי שהיה מנת חלקם של הקהילות היהודיות במדינות השכנות ובכל אירופה.

אני מרגיש חוב אישי לאנשים שעמדו שם והצילו בגופם ממש תוך סיכון חייהם את אמי, משפחתה ואת הקהילה היהודית הבולגרית כולה. בפשטות - אני חש שלולא הם לא הייתי כאן.

לפני מספר שנים ביקשתי מאמי לספר את הסיפור בבית תפילה ישראל, קהילה בתל-אביב שאני בין מקימיה. כדרכנו ביקשנו לעטוף את העדות בטקס יהודי-ישראלי שכולל קדיש ויזכור. היה מתבקש, במיוחד לאור הסיפור האישי, לומר "יזכור" על חסידי אומות העולם.

חיפשתי. ברתני, שאלתי והתברר להפתעתי שאין "יזכור" כזה. ישבתי ובהתכוונות רבה כתבתי אחד. סידור ותנ"ך לפני וחברים אית:

עכשיו, לאחר הכתיבה, אני רוצה לנסות לנסח מדוע זה עקרוני בעיני: החובה כלפי חסידי אומות העולם: "יזכור" היא קריאה רבת עוצמה, בשפה יהודית אינטימית, אודות החובה המוטלת על אומר ה"יזכור" ועל השומעים אותו לשאת בתודעתם זיכרון בעל משמעות חיה של מופת לעתיד. זוהי בדיוק החובה שיש לנו כלפי חסידי אומות העולם.

החובה הפנימית שלנו: "יזכור" לחסידי אומות העולם הוא הכנסה של פרק הירואי זה לזכרון השואה כפי שהוא משתף בטקסים הנערכים לאורכה ולרוחבה של ישראל. טקסים הם אמנם כלים

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת חֲסִידֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם, אֲשֶׁר שָׂמוּ נַפְשָׁם בְּכַפֵּם לְמַעַן אֲחֵינוּ וְאֲחֵיוֹתֵינוּ הַנִּרְדָּפִים וְהַמְעֻנִּים בְּשָׁנֹת הַשְׁוֹאָה ת"ש-תש"ה וְהָיוּ כְּכּוֹכְבֵים מְאִירִים בְּבִאֲפֵילַת הָרָשָׁע הָרוֹבֵצָה. אֶת שְׁהַשְׁמִיעוּ קוֹל בְּעֵת דְּמָמָה,

אֶת שֶׁהֲצִיעוּ מִקֶּלֶט וּתְעוּדַת חַיִּים בְּעֵין סַעֲרַת הָרָצָח, אֶת שֶׁסָּמְכוּ נוֹפְלִים וְהוֹשִׁיטוּ יָד, מְזוֹן וְלִבְנוֹשׁ, אֶת שֶׁעֲנּוּ לְאֲנָשִׁים, נְשִׁים וְטַף בְּעֵת שׁוּעָם. גְּבָרִים וְנְשִׁים, עוֹבְדֵי אֲדָמָה וְיוֹשְׁבֵי עֵינָה פְּשׁוּטֵי עַם וְרַמֵי מַעְלָה, אֲנָשֵׁי אֲמוּנָה וּמְצַפּוֹן - בְּגִיאַ צְלָמוֹת עֲמִדוֹ כֹּל אֱלֹהֵ עַם בְּנֵי עַמְנוּ וְהֲצִילוּ מִן הַתַּפְּת יְחִידִים, מֵאוֹת וְאֶף רַבּוֹת. בְּמִקּוֹם שְׁלֵא הָיָה אִישׁ הָיוּ הֵם אֲנָשִׁים. יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת גְּדֻלַּת רוּחָם, גְּבוּרָתָם וְטַהַר לִבָּם, יִצְרוֹר אֱלֹהִים בְּצִרוֹר הַחַיִּים אֶת נְשְׁמוֹתֵיהֶם, וְיִתְקַים בָּהֶם וּבְנוֹ הַכְּתוּב: "כִּפְעֹבֹר סוּפָה וְאֵין רָשָׁע, וְצַדִּיק יִסּוֹד עוֹלָם" (משלי י' 25).

רני יגר, תשע"ד, 2014

בתחילת דרכו בקיבוץ היה אבא בנאי ועבד בחקלאות. בהמשך הקים את הכל בו בקיבוץ ומעל 20 שנה היה קניין של משקי בית שאן.

אני מקווה שחלקכם נזכרים ומכירים את אבי וחלק מקורות חייו. אבא שמר שנים רבות על קשר עם הארגון שלכם וגם הגיע לטכסים ולמפגשים השונים.

איש אוהב אדם חברים ואנשים. היה אהוב מאוד בקיבוץ מקובל על החברים ועסק גם בתחומי התנדבות כיד שרה וגם בתחומים רבים בקיבוץ.

יהי זכרו ברוך

שרה אייזנברג

קיבוץ שניר

יעקב ארנר ז"ל נפטר ב-30.4.2017 והוא בן 100 וארבעה חודשים.

כשהתחלתי להקריא את הברכה שכתבתי לאבא שלי ביום הולדתו המאה כתבתי כך:

לאבא שלי יש סולם, מגיע כמעט לשמים, ואבא שלי הוא הטוב בעולם ואבא שלי הוא הכי בעולם וכו...

ועכשיו עברה שנה, שנה בלי אבא, שנה שאתה חסה.

אבא - יעקב ארנר נולד בסוסנוביץ למשפחה בת 11 ילדים. מכל משפחתו הענפה נשארו 5 בני דודים אחד מכל משפחה.

אבא הגיע ב-20/7/1947 לארץ נשוי עם אמא שלי רחל ארנר וביתם בת השנה רבקה (ע"ש אמא).

הם הופנו לקיבוץ ניר דוד ושם חיו את כל חייהם. נולדו להם עוד שני ילדים אני שרה (ע"ש אמא של אמא שלי), ואחי מאיר'קה (ע"ש אבא של אבא שלי).

ברכות לשגית יוגב שהיא דור שלישי אשר יזמה ורתמה את ההורים של שתי הכיתות.

שגית גם דאגה לפעילות יצירתית לילדים ושרנו משירי ארץ ישראל לט"ו בשבט.

ואז הגיעו הנטיעות, השתילים היו מוכנים בגומות שהוכנו מראש על ידי מר אסתרזון, איש קק"ל שדואג לשמר את האתר במשך כל ימות השנה.

כל ילד וילדה מקטנטנים ועד גדולים זכו לכסות את השתילים באדמה והשמחה היתה גדולה.

באתר האינטרנט של הארגון יש גם תמונות שצולמו על ידי חיים דקל.

לכל מי שיש תמונות מהטכס, אפשר להעביר במייל אל אבי צ'פניק achapnik@012.net.il. תודה רבה

ביום שישי 2.2.2018 חגגנו את טכס ט"ו בשבט המסורתי באתר הזכרון במודיעין.

מזג האוויר חגג איתנו ומצב הרוח היה מרומם מאוד.

ברכנו על שבעת המינים, טעמנו מפירות הארץ, הרמנו כוסית לחיים עם יין תירוש (בגלל הילדים) והשולחן היה מלא כל טוב.

הגיעו כמידי שנה יצחק טורנה, נציג הדור הראשון עם כל משפחתו וגם הנינים.

הגיעו בני הדור השני עם הנכדים והנכדות.

בני דור שלישי הגיעו עם אחייניות ואחיינים.

וכמובן ילדי כיתות א' מבית ספר "קשת" במודיעין עם ההורים אחים ואחיות.

In the Extinct Communities Square one can be impressed by the memorial stones that carry names of communities that once existed and are gone in the Zaglembe region in Poland. Pupils place flower wreaths at the foot of these stones, as part of the Holocaust Memorial Day ceremony.

There is a commemoration basement at the site with black stones commemorating the names of Zaglembe Holocaust victims. Each year, new names are added and engraved on these black stones. The preparation takes place just prior to the Memorial Day ceremony. This year, 5300 names of Holocaust victims will be engraved including names of those who have no gravesites. At the center of the basement is a glass window behind which is a Torah parchment that is a remnant of a Torah scroll that survived the burning of the great synagogue in the city of Będzin.

More commemorations on the site include:

- The last letter from the active underground in the Będzin ghetto;
- The commemoration of four women who

smuggled explosives into the crematorium in Auschwitz;

- The commemoration of holocaust survivors - Last Remnants' Soldiers Memorial - who made Aliya alone, being sole survivors of their families, and died fighting for the country without having had the chance to start families of their own.

There is a large lawn and amphitheater in the Memorial Site, where the Organization holds a Tu-Bishvat - a mid-winter celebration of nature - ceremony. Most participants are fourth generation survivors who plant trees at the end of the ceremony. This year, the site has undergone deep renovation, memorial plaques were fixed and coated with advanced materials, metal fixtures to hold the flowers were changed as was an organization Logo placed on the wall in the basement.

This year, the Zaglembe survivors' organization will mark the 30th anniversary of the site to which all members in the country as well as abroad are invited to take part in the ceremony and pay tribute to the deceased.

ZAGLEMBIE COMMUNITIES' MEMBERS,

Here we stand again at the Seder's Eve. In the half year that has passed since New Year's Eve we celebrated Hannuka in our annual ball at the Manhattan Hall, and marked Tu-Bishvat

- the winter celebration of nature - with a multi-generation survivors attendance at the Zaglembe Site in Modi'in, which included planting new trees at the Zaglembe forest.

This year is Israel's 70th anniversary, which our organization will mark with two special events that deal with remembering the Holocaust and the efforts to stop its refutation.

The first event is going to take place at our annual Holocaust Memorial Day Assembly, marking our site's 30th anniversary, which will be stressed during the event.

The other event is a Memorial Voyage to Zaglembe where 200 Zaglembe Community members from Australia, Europe, Canada and Israel will march

from the Umschlagplatz - the deportation square - in Będzin and Sosnowiec to the train stations in those cities. These marches will take place on 1st and 2nd August 2018 with the assistance of the local authorities and the participation of the citizens.

Impressions from these events will be shared in the upcoming leaflet just before New Year's Eve.

We look forward to your participation in the Holocaust Memorial Ceremony, where we will commemorate the memory of the victims as well as those who worked hard in the building of the site that is to be the center in which we will remember our families' deceased dear ones and is our spring of origin that continues Zaglembe Jewry.

I wish us all, and more so those of the first generation survivors, well being and longevity.

Dov Pnini

Chairman of Zaglembe Survivors Organization

The Zaglembe commemoration site marks its 30th Anniversary

We will mark our Zaglembe commemoration site 30th Anniversary on the Holocaust Memorial Day, this year.

Huge steel letters instructing **REMEMBER - Zechor** - are placed in the middle of the site. They could be seen from afar all the way to the highway leading to Jerusalem on road 443, 30 years ago when they were first constructed. Two years later, Zaglembe officials turned to JNF and requested a lot of land to be: The Zaglembe Commemoration Site.

10,000 trees were planted in the beginning to create the Zaglembe Forest. The Zaglembe organization heads undertook the assignment and raised funds through members both in Israel and abroad that would serve the establishment of the site. A 99 year holding agreement was signed with the JNF and was signed in the presence of the, then, chairman, Mr. Rivlin, Mr. Abraham Green and Mr. Easy Greengrass. Two Zaglembe Organization members - both landscape engineers and designers

Mrs. Merilla Feder and Mr. Dov Hof OBM - undertook the site planning and construction project.

At the entrance to site are two walls engraved with names of donors that helped build and maintain it. Names of people who donated from both Israel and abroad are placed by order of their donations. Going further into the site is a map of the region in Poland as it was prior to the war. It was prepared by Yehuda Nishri OBM, who died upon completing the map. At the foot of this wall is a map of the Będzin and Sosnowiec big ghettos.

An annual memorial ceremony takes place at the large square of the site to which teachers and pupils, Polish Embassy officials, Police and Military representatives, guests from Israel and abroad, Organization members and a senior public figure, MK or minister are invited.

The nature of the ceremony is twofold: both remembering WWII events and remembering holocaust victims.

הנצחה ביד הזיכרון

כל המעוניין להנציח את שמות יקיריו ביד הזיכרון לקדושי זגלמביה במודיעין, אנא העבירו את השמות אל שמשון ישיבץ
טל: 052-5469-888
נא לציין הנצחה -
דוא"ל: jshimshon@gmail.com

Personal Commemoration

We remind you that in the Commemoration Valley in the Modiin Memorial Site, there are still places left for personal commemorations of family members that were perished during the Shoa. One engraved line of commemoration in black marble cost 150\$. Those who wish to commemorate their beloved ones may contact:
jshimshon@gmail.com

קפה זגלמביה

מעת לעת נפגשים בני הדור השני והשלישי למפגש רעים והרצאה הודעה על המפגש נשלחת בדוא"ל

לפרטים נוספים: רחל בבס Rachel.bebes@gmail.com

דמי חבר לשנת 2018

הפעילות הרבה של הארגון מחייבת הוצאות כספיות בלתי מבוטלות. הכיסוי הכספי העיקרי בא מדמי חבר העומדים השנה על 150 ש"ח. כל תרומה נוספת תתקבל בברכה. את דמי החבר ניתן לשלם:

- ישירות לחשבון הבנק: לזכות "ארגון יוצאי זגלמביה", בנק לאומי, סניף 783 הרצליה, מס' חשבון: 34600/62 לאחר התשלום יש לשלוח העתק מההעברה לפקס: 03-6771542 או למייל rachel.bebes@gmail.com על מנת שנוכל להוציא קבלה.
- באמצעות הדואר בצ'ק לפקודת ארגון יוצאי קהילות זגלמביה, ת"ד - 7799, רמת גן 5217701
אנא, שלמו את דמי החבר כדי שנוכל להמשיך בפעילות החשובה של הארגון. קיומו של הארגון תלוי בכם!

אביב לניצולי בשואה

עמותת אביב לניצולי השואה נוסדה בשנת 2007 במטרה להבטיח את מיצוי זכויותיהם של ניצולי השואה בישראל. העמותה מעניקה יעוץ וליווי אישי לניצולי השואה בנושא מיצוי זכויות ללא תשלום, במטרה לסייע לניצולי השואה לקבל את הזכויות המגיעות להם על פי חוק ולהבטיח שיפור משמעותי במצבם הכלכלי. שירותי העמותה בקהילה ניתנים בחינם בתוך אמונה כי ניצולי השואה זכאים לקבל את מלוא זכויותיהם מבלי שיגבו מהם תשלום, עמלה או דמי חבר.
טלפון: 072-2424404 דוא"ל: info@avivshoa.co.il

לתרומות: ארגון יוצאי זגלמביה

בנק לאומי, סניף הרצליה מס' 783,
חשבון מס' 34600/62

Zagłębie World Organization,
23 Frishman St., Tel Aviv 63561, Israel
For Contributions: Bank Leumi of Israel,
branch No. 783,
account No. 34600/62

עריכה, עיצוב והדפסה: דפוס קוויאק ת"א

כתובתנו: רחוב פרישמן 23, תל אביב 6356109, **מייל מנהל אתר האינטרנט:** admin@zeglembie.org
שומרים על קשר: עדכונים אתר - www.zeglembie.org, **ובפייסבוק** - "דור שני ושלישי ליוצאי זגלמביה"

